

Quid putas, puer iste erit? Etenim manus domini cum ipso est

(kázání na den sv. Jana Křtitele, Q82)

Jaký div se stane z tohoto dítěte? Ruka boží je na něm.

Na těchto slovech si povšimneme trojího.

Prvé: Důstojnost řemeslníka, který tak mluví: "Ruka boží" odkazuje ke Svatému duchu, a to dvojnásobem. První [je ten, že] rukou člověk tvoří dílo. Druhý [je ten, že] souvisí s tělem i paží, protože veškerá činnost, kterou člověk vykonává rukou, pochází od srdce a [z něho] vstupuje do údů, až ji vykoná ruka.

Proto v těchto vyjádřeních máme známku Svaté Trojice - Otec [je vyjádřen] srdcem a tělem. Také duše přebývá ponejvíce v srdci, ovšem je dokonale i ve všech údech, a to stejně dokonalá v tom nejmenším i v tom největším; ovšem její původ a podstata jsou ponejvíce v srdci. - A tak také je Otec počátek a zdroj všeho božského díla. A Syn je vyjádřen paží, neboť v Magnificat je psáno, že "projevil svoji moc svým ramenem". A právě tak vchází dále božská síla z těla a ramene do ruky, která znamená svatého ducha a je jím. Protože právě tak jako duše je oděna tělem a hmotnými věcmi, co se týče duchovních věcí, i ty se musí přiodít hmotou a hmotnými věcmi, aby se daly poznat. Proto Svatého ducha [přímo] musíme označit za ruku, která ty věci vykonala na onom "dítěti".

Za první¹: abychom poznali, jaký má být člověk, v němž Bůh koná své dílo. A ten se nazývá "dítětem", což znamená něco jako "čirý jako vzduch", bez poskvrnění. Tak má být čirá a čistá duše, pokud v ní má působit Svatý duch. Jeden moudrý mistr říká: "Věčná moudrost spočinula na Siónu a spočinutí nalezne na čistém místě." Sion znamená tolík, co výšiny nebo strážní věž. A tak má být duše vyvýšena nad vše pomíjivé. [Tedy] za druhé musí být [usebrána a] vzdálena všem pomíjivým a proměnlivým věcem. Za třetí musí být na stráži [a varovat] před budoucími překážkami.

Za druhé² abychom zaznamenali působení Svatého ducha na duši. Nikdo nemůže vykonávat dílo s radostí, pokud neshledá podobnost s tím, na čem pracuje. Mám-li vést nějakého člověka, nebude mě následovat s radostí, pokud nepřijme do sebe moji podobu; neboť žádná přeměna ani žádné dílo se nevykonají radostně bez [takové] podobnosti [a spřízněnosti]. Tak je tomu i se všemi, kdo následují Boha - neboť

¹ Omyl v číslování argumentů pochází z originálu (od zapisovatele nebo od samotného kazatele).

² viz předch. pozn.

všichni lidé musí následovat Boha, ať chtějí či nechtějí. [Ale] následují-li ho ochotně, je jim to příjemné; následují-li ho neochotně, je jim to utrpením a přináší jim to bolest. Proto Bůh z přizně a z lásky, kterou má k duši, jí udělil božské světlo z doby, kdy byla stvořena, aby v takovém svém obraze mohl radostněji působit.

Žádné stvoření nemůže vytvořit více, nežli, co má v sobě. Proto ani duše nemůže vytvořit nic pomocí onoho světla, které jí Bůh udělil, neboť je jenom její vlastní a Bůh je udělil jako svatební dar té nejvyšší mohutnosti duše. A jakkoli je světlu podobou boží, je přesto Bohem stvořené, neboť Stvořitel je něčím jiným než světlem – to je stvořené; dříve než Bůh stvořil tvorstvo, byl [už] Bůh, avšak nebylo světla ani temnoty.

Proto navštěvuje Bůh duši láskou, aby ji pozvedl, aby svým aktem překonala sama sebe. Láska nemůže být, nenalezne-li [něco] sobě podobného, nebo neučiní-li [to sobě] podobným. Nakolik Bůh shledá duši sobě podobnou, natolik nad ní vykoná své dílo lásky. Bůh je nekonečný, a proto je i láska nekonečná. I kdyby žil člověk tisíc let, pořád by mohl růst v lásce, jak to vidíme na ohni: pokud má dřevo, koná oheň [své dílo]. A když se velice rozhoří a vane mocný vítr, je tím ještě větší. Tady rozumíme ohněm lásku a větrem Svatého ducha, jak působí na duši. Čím je v duši láska silnější a čím více věje svatý duch, tím je oheň dokonalejší, ovšem ne [hned a] zcela, leč pozvolna sílením a nabýváním duše; kdyby sežehl duši úplně, nebylo by to dobré. Proti vane svatý duch volně, [aby i] kdyby žil člověk tisíc let, mohl růst v lásce.

Za třetí je si třeba všimnout onoho podivuhodného díla, které Bůh koná na duši, [a to podle] slov, která praví: *Jaké divy od tohoto dítěte vzejdou?* Každý nástroj totiž nutně stačí dokázat³ jen to, co udělá řemeslník – pokud má být dílo dokonalé; člověk je nástrojem božím a nástroj vykonává dílo, jež odpovídá vznešenosti řemeslníka. Proto duši nestačí, že v ní působí svatý duch, neboť ten není její přirozenosti. A již jsem také často říkal, že jí dal božské světlo, jež je mu⁴ rovno i [odpovídá] jeho přirozenosti, a dá jí ho za vlastní, aby se stalo součástí duše a působilo v ní potěšení. Jako to vidíme na světle, jež účinkuje podle vznešenosti materie, na niž dopadá: u dřeva působí účinek jemu vlastní, totiž horkost a oheň; u stromů a u vlhkých věcí působí růst a ne horkost, což by byl její vlastní účinek, ale to, že se zelenají a nesou plody. U živých tvorů vyvolává v mrtvých věcech život jako u ovce, jež jí trávu a z ní se vytvoří oko nebo ucho. U lidí působí blaženost. To pochází z boží milosti; ta pozdvihuje člověka vzhůru k Bohu, sjednocuje ho s ním a činí ho Bohu podobným.

3 Na tomto místě není zcela jasný význam slovesa *reichen*. Volím raději překlad doslovnější překlad, i když Sturleseho anglická verze (*musí trvat, dokud ho řemeslník používá*) dává poněkud lepší smysl.

4 tj. Bohu

Má-li být duše božská, musí být povznesená. Má-li člověk dosíci [vrcholu] věže, musí se pozdvihnout tak vysoko, jak [vysoká] je věž; tak pozvedá k Bohu milost. Dilem milosti je, že přitahuje a stále přitahuje, a kdo ji nenásleduje, bude nešťastný. Leč duši nestačí dílo milosti, neboť je stvořeným tvorem, dokud nedosáhne toho, aby Bůh působil v samé její přirozenosti, poněvadž mistr působí podle ušlechtilosti nástroje, to jest: podle své vlastní přirozenosti, takže dílo je tak ušlechtilé jako je jeho zhotovitel, a ten, jenž se dává a vlévá, i to, co je vlito, jsou jedno.

Svatý Dionýsios praví, že vyšší se vlévá v nižší a nižší do vyššího a s vyšším se sjednocuje. Tak se duše sjednocuje s Bohem a uzavírá se [do něj] a milost od ní odchází, protože s milostí si už nic nepočne, ale jen v bohu božsky. Tu je duše podivuhodně očarována a vychází ze sebe, [asi tak] jako [když] se kapka vody rozpouští v měchu vína, že už o sobě neví a domnívá se, že je bohem. Povím vám o tom příběh: Jeden kardinál se otázal svatého Bernarda., proč a jak má milovat Boha. Na to řekl svatý Bernard: „Bůh [sám] je příčina, proč ho máme milovat. A způsob jak, je bez způsobu, neboť Bůh je nic, takové nic, jež nemá způsob; není to nebo to, [nic] co dokážeme vyslovit. Je bytím nade vše bytí. Je bytím, které přítom není. Proto také má být způsob, jímž ho budeme milovat, bez způsobu. Je nade vše vyjádření.

Abychom dospěli k tak dokonalému milování, nám pomoz Bůh. Amen